

10
D. A. G.
SPECIMEN ACADEMICUM,
De

LICENTIA
IN
VICTOS,

Quod,
*Consentiente Ampl. Facult. Philos. in Il-
lustri Academia Aboënsi,*
Sub PRÆSIDIO
Amplissimi atque Celeberrimi
VIRI,

M. HENRICI HASSEL,
Eloq. Prof. Reg. & Ord. h. t. Fa-
cult. Philos. DECANI,
Ad publicum Examen modeste deferre

LAURENT. ÅRENBERG
Medelpadia Suecus.

Ad d. 23 ^{Sept.} Martii An. MDCCXXXII.
loco horisque solitis.

ABOÆ,
Exc. R. Acad. Typ. Joh. Kiämpe.

Andreas Aloricius

Nobilissimo Domino

Dn. SAMUELI RABBE

CENTURIONI maxime strenuo,
ut **NUTRITIO** antea per quadri-
ennium indulgentissimo, ita nunc
PROMOTORI certissimo, omni
animi reverentia & honoris cultu
ad cineres usque colendo,

Tuus in me Patrone Optime tan-
tus fuit favor, & indulgentia
tanta, inde ab illo temporis momento,
quo mihi primum aditus ad limina Tua
patuit, ut illi dignis verborum preco-
niis deprecanda vix ac ne vix quidem
sufficiam. Quum autem adfectum pror-
sus paternum, quo me variis expositum
calamitatibus amplecti haud gravatus
sis, accuratius expendam, me ab offi-
cio prorsus desicere existimaui, si da-
ta hac occasione, erga Tantum Patro-
num, pietatem devoto pectore inclusam,
publice testari negligerem. Et ut nihil,
quod Tuam erga me liberalitatem &
bene-

benevolentiam ~~ve~~ ex parte aequet, Tibi,
Indulgentissime Patrone, offerre un-
quam valeam; humillime tamen oro,
serena, ut soles, fronte excipias tenu-
es, omni~~que~~ prorsus nitore destitutas
hasce pagellas, quas in pii gratissimiq;
animi tesseram offero. Suspiria ad
Deum T. O. M. calidissima fundere
nunquam intermittam, velit placida &
tranquilla Te beare senecta, Tibique
eam clementer remunerare benignita-
tem, quam clienti venerabundo nun-
quam non praestitisti. Illucescat sero
ille dies, qui Nobilissimos Tuos Con-
tanguineos columna fortunarum fir-
missima, clientes patrocinio certissimo lu-
ctuosè privabit. Tandem post fata De-
us T. O. M. Te caelitem numero ad-
scribat. Sic ex intimis pectoris reces-
sibus, dum spiritus hos regit artus, vo-
vet vovebitque!!!

Nobilissimi Nominis Tui

cultor humillimus

L. Zifferberg.

Plurim. Rever. atque Clariss.

VIRO

Mag. PETRO SUNDBERG,
Niurundensium in Medelpadia PA-
STORI meritissimo, EVERGE-
TÆ optimo benignissimo.

Plurim. Rever. atque Clariss.

Mag. JACOBO MANQVER,
Ecclesiæ, quæ Christo in Munsön
Uplandorum colligitur, PASTORI
vigilantissimo, VIRO scientia mul-
tiplici, rerumque experientia in-
structo, FAUTORI explo-
ratissimo.

Plur. Rever. atque Doctissimo

Dn. JOHANNI LIDIN,
PASTORI in Eidenhö Angerman-
norum adcuratissimo, AVUNCU-
LO desideratissimo.
Fautoribus & Promotoribus singu-
lari honore prosequendis.

VIRIS

Spectatissimis atque honoratissimis

Dn. ANDREÆ LIDIN,
INSPECTORI in Camera Postarum, quæ HOLMIÆ est, vigilantissimo, AVUNCULO omni honore jugiter mactando.

Dn. JOHANNI THORSBERG,
CAMERARIO Fidelissimo, ob singularem benevolentiam devote colendo.

Dn. SIMONI LIDIN,
Mercatori inter Holmenses Maxime conspicuo, AVUNCULO observantissimo.

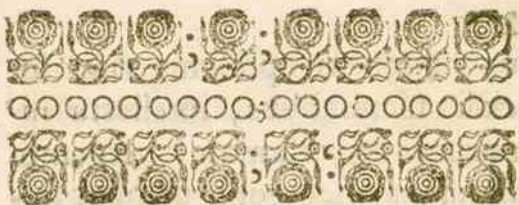
Dn. JONÆ GENBERG
Senatori ac Mercatori urbis Sundsvaldiæ æqvissimo, benefactori observando.

Vobis , Fautores benignissimi, A-
vunculi optimi, hasce pagellas in
venerabundi gratissimique animi pignus,
ob plurima sibi præstita beneficia, cum
voto ardentissimo pro incolumitate ac
felicitate vestra perenni offert , dat,
dedicat

Plur. Reverend. Clarissim.
Et
Honoratissimor.
Nominum Vestrorum

Cultor observantissimus

L. Åkerberg.



I. N. J.

§. I.

Pacifica prorsus & jucunda
exstitisset hominum vita,
si in statu primævo & in-
tegro permansissent. Nam ut
Deus universum genus huma-
num ex uno produxit sanguine,
ita non solum eximia naturali
similitudine, verum etiam insi-
gni *φιλανθρωπία* seu blando amo-
ris affectu in se invicem gavi-
si fuissent. Instruxit etiam De-

A

us

us hominem aptissimis vitæ sociali facultatibus, intellectu nimirum & voluntate, legemq; statui pacifico congruentem singulorum mentibus impressit. Ser-mone insuper, præstantissimo illo dono, in hujus vitæ conservationem ornavit (a), & ipsa corporis membra, ad societatem colendam, mutuaque officia præstanda, maxime idonea efformavit. Quarum aliarumve rerum intuitu satis apparet, naturam hominis quam maxime primitus fuisse socialem. Nec profundissima illa naturæ humanæ corruptio, quæ tristissimum, Protoplastorum lapsum excepit, connatum societatis desiderium omnino exstingvere valuit,

cujus aliquam saltem vim in singulis mortalium se adhuc exserere experientia docet. De hoc autem quis dubitaret, cui exploratus est instinctus ille vehementissimus ad conservationem sui, quem non homini tantum, sed aliis quoque animalibus, provida infixit natura, & cui juxta constat, homines sine mutua ope & auxilio vix ad momentum salvos manere, nedum felicitatem consequi posse & tueri. Præterea quam Homo libertatis studio maxime teneatur, & ægre admodum se alienæ potestati substernat, primævi Patres familiarum singuli suas rexerunt domos, quæ præter illos, alios dominos civiles non

agnoverunt. Horum iussa
 pro legibus erant, ipsi vero, &
 qui illis parebant, omnes &
 singuli lumine rationis ad a-
 ctiones justas & æquas excita-
 bantur. Nec inficiari fas est,
 in illa simplicitate pauciores fu-
 isse injurias, dolos ac fraudes,
 quum ignoratio vitiorum esset
 instar magistræ virtutum. Qua-
 re non de nihilo prorsus esse
 putamus, quæ de aurea ætate
 Poëtæ fabulantur, inter quos au-
 diamus Ovidium sic canentem:

*Aurea prima sata est ætas, quæ
 vindice nullo.*

*Sponte sua, sine lege fidem re-
 etumq; colebant.*

*Pœna metusq; aberant, nec sup-
 plex turba timebat.*

Judi-

*Judicis ora sui, Sed erant sine
judice tuti.*

(a) *Budd. Phil. Pract. cap. IV.
Sect. I. §. 4.* (b) *Ovid. lib. I. fab. III.*

§. II.

SED alia, proh dolor! statui
huic familiarum primævo,
ætas successit minus pacifica.
Multiplicato namque genere hu-
mano, crescere etiam cœpit ma-
litia, rara exstitit in alios ca-
ritas, in cujus locum ambitio
& insatiabilis habendi cupido
subiit. Quisque tentabat alie-
na occupare, sibi que subjicere,
unde rixæ & inimicitiaæ ortæ
sunt, quibus repellendis atque
sedandis lex naturæ, licet in
le,

le perfecta non sufficit. Cogebantur ergo homines majores in coetus coalescere, viresque conjungere, de potestate cimenti cōsentire, eidemque sese submittere, & ad salutem contra quosvis iniquos defendendam conspirare. Ut ejuscemodi societates conservari & florere queant, plurima & illarum Gubernatoribus, & his, qui, ut membra, corpora ista civilia constituunt, officia sunt observanda, quæ ex ipso fine, quem civitates sibi habent propositum, & mediorum, ad illum obtinendum pertinentium, natura ac indole æstimare oportet.

§. III.

Licet ejuscemodi facta sit di-
vi-

visio humani generis, conjunctionem tamen ejus naturalem non tollit, sed potius ad hoc dirigitur, ut singuli particulares coetus commune ejusdem bonum promoveant, nam licet quisque horum suam imprimis salutem procuret, suumque proprium statum salvum, atque incolumem cupiat; legis naturalis obligatio eadem manet, & ceu firmissimum quoddam vinculum, omnia magni hujus corporis membra, in universalem cogit societatem. Unde apparet, erroneam non minus quam impiam esse Hobbesii doctrinam, de perpetua, diversas inter civitates, hostilitate, cujus ille non tantum necessaria

riam existentiam adstruere, sed etiam moralitatem ac licitum, exercitium quantum in se propugnare allaborat. Quod prius attinet, falsum omnino esse experientia magistra indubiè constat. Pacem enim dari vicinos inter populos quis negaret? Nec prudentia illa, qua futuros casus anteverunt, & pace contra bellum sibi prospiciunt, statum indicat hostilem. Posterius absolum esse, æquè certum. Nam quis alterum ideo jure invaderet, quod eundem se olim adgressurum fore suspiceretur, etiamsi animum hostilem nullo adhuc indicio prodiderit. Id vero foret, justitiam ex mundo proscribere, & omnes sine
 die

discrimine populos, barbaræ cu-
jusdam feritatis reos agere.
Quod aliqui jus ac fas vili pen-
dant, omnes hoc facere inde
non sequitur.

§. IV.

Quamvis hæc ita se habeant,
nihilominus tamen minus de-
prehendimus populos quosdam,
vel eorundem moderatores,
qui nocentissimis cupiditatibus,
ambitione, aut avaritia excita-
ti, pacem publicam turbare
malint, quam placida tranquil-
litate frui; unde præter inten-
tionem Summi rerum Creato-
ris, pro vita tranquilla mutui
amoris plena, cruenta & ho-
stilis introducit. Siquidem
ho-

homini a natura inditum est, ut vitam suam defendere, omniaq; in sui perniciem tendentia avertere cupiat. Nec frustra ei Deus vires & facultates, ad sui defensionem malique intentati propulsationem, largitus est. *E-*quidem, inquit Pufendorfius, ad pacem cum sui similibus agendam homo conditus est, omnesque naturæ leges, quæ alios homines spectant, primario ad pacem constituendam, & servandam tendunt. Nec minus tamen natura ad vim confugere quandoq; indulget, ubi aliter per alterius injuriam salvi esse non possumus. Scilicet obligatio ad exercendas invicem leges naturæ, & officia pacis est mutua, &

omnes homines aequaliter stringit; Neque ulli præ altero privilegium per naturam competit, ut ipse in altero eas leges violare queat, alter autem adversus hunc pacem continuare teneatur. Sed utrinque stringens obligatio facit, ut munia pacis mutuo debeant exerceri. Adeoque ubi alter contra leges pacis talia adversus me suscipere aggreditur, quæ ad meam perniciem spectant, impudentissime a me postulaverit, ut ego ipsum deinceps sacrosanctum habeam; id est, ut meam salutem prodam, quo ipsius malitia impune grassari queat. (a) Istud etiam jus in ipsa hominis natura rationali fundamentum, & cum generis humani conser-

vatione necessariam habet connexionem. Natura enim non solum acrem injuriarum sensum animis hominum indidit, sed & *manuum agilitate ac robore corpus armavit, ne easdem impie cogerentur tolerare* (b). Plane etiam absurdum & prorsus impium foret, Deo adscribere, quod innocentibus imposuisset, quasunque injurias sine ulla reluctatione semper devorare, quo injusti suæ violentiæ fructum secure perciperent; unde miserri-
ma totius humani generis facies esset oritura (c).

(a) *Lib. II. Cap. V. §. 1.* (b) *Lib. VIII. Cap. VI. §. 2* (c) *Budd. Phil. Pract. cap. V. Sect. II. §. 2.*
§. V.

§. V.

Hisce itaque constat, defensionem publicam, non solum licitam, verum etiam necessariam esse. Multi quidem tam ex veteribus, quam recentioribus, bella pro illicitis habuerunt, ut ex illis, Origenes (*a*), & Tertullianus (*b*), ex his, Desiderius Erasmus Roterodamensis (*c*), imprimis autem Anabaptistæ & Sociniani, quorum spiritum lingit famosus ille Dippeli⁹, homo ad turbas in Ecclesia & republica excitandas natus, qui dum aurea se in mundum secula revocaturum fore promittit, & summis potestatibus sua jura, & populis securitatem calide surripere conatur. Hanc
sen-

sententiam quibusdam locis, scripturæ firmare laborarunt, ut: Es. II. v. 4 Matth. V. v. 39, & 44. 2. Cor. X. v. 4. &c. Sed uti quamplurimis in locis scripturam finistre interpretantur, ita & in his; Nam Es. II. v. 4. loquitur Propheta I. de pace inter gentes & Judæos per prædicationem Evangelii constituenda, quod Paulus impletum esse testatur Eph. II. diruta nimirum mæcærie. 2. loquitur de pace inter Christianos & illas gentes, quæ Evangelium recepturæ essent, ergo nihil ad rem. Matth. V. v. 39, & 44. loquitur Christus de vindicta privata, & non de illa, quæ fit ex officio, quam Deus per magistratum.

Politicum exsequitur, cui vindicta demandata est. Et 2. Cor. X v. 4. Sermo est non de hostibus externis, qui de pace & rebus externis nobiscum contendunt, sed de lucta spirituali, quæ nobis est cum Diabolo ejusque affectibus, ratione humana & corrupta nostra carne, quod ulterius patet ex Eph. II. Cætera quæ in contrarium adferre solent, aut de vindicta privata, quam illicitam esse nemo dubitaverit, aut de bellis injustis intelligenda veniunt, & si alium aliquem admittant sensum, nostram adsertionem minime destruere queunt. Hoc enim fundamentum semper firmum & inconcussum manet, quod

quod rectæ rationi revelatio non contrarietur, quum idem luminis & revelati & naturalis sapientissimus sit Auctor.

(a) *Lib. VIII. contra Celsum* pag. 425 seqq. (b) *in lib. de Idololat. Cap. XIX. Et de corona milit. Cap. II.* (c) *in Lib. de milit. Christ. X.*

§. VI.

QVare etiam, quod jure naturæ bellum gerere fas sit, plurima scripturæ testimonia tam Vet. quam Novi Test. confirmant. Reges Sodomam oppugnantes, proprio ausu, sine ullo speciali Dei mandato, adortus est Abrahamus, vicit, ablatamque prædam reportavit; quod

quod deinde a Deo probatum videmus per sacerdotem summum Melchisedecum (a). Bellum Israelitarum cum Malachitis, ducibus Mose & Josua, gestum, aliisque gentilibus Cananæis Deo placuisse legimus (b). Alibi jus belli sancitum esse a Deo reperimus (c). Victori- am in bellis & felicitatem san- cti ad Deum retulerunt. De stra- ge Cananæorum cecinit Debora (d). Laudem in victoriis suis Deo tribuit David (e). Alter Elias Ecclesiæ N. T. Johannes, mi- litibus de ira Dei effugienda consilium quærentibus respondit instruxitque non ut militiam defererent, sed vitiosas circum- stantias cum bello per accidens

B

con-

connexas, violentiam nimirum, fraudulentiam & rapinas evitarent (f). Christus ipse (g), fidem militum extollendo ostendit, eos non obstante statu militari Deo acceptos esse.

(a) *Gen. XIV. v. 20* (b) *Exod. XVII.* (c) *Num. XXXI. X. 9.* *Deut. XX. 19* (d) *Jud. I. v. 1. seqq* (e) *Psalin. XLIII. v. 49.* (f) *Luc. III. v. 14.* (g) *Matth. VIII. v. 9. 10.*

§. VII.

Hinc itaque facile evincitur, bella minime esse prohibita, si modo justis ex causis suscipiantur, inter quas palmaria est, nostri adversus vim
in.

injustam defensio, quæ omni jure & ipso rectæ rationis dictamine permixta est. Nec a justitia alienum, ut armis illi obviam eamus, cui nos armis lædere mens est, quod tamen ex continenti fieri debet, ne interjecto aliquo temporis spatio, non vi illatæ resistere, sed vindictam tantum moliri videamur. Rerum per injuriam ablatarum recuperatio, eorumq; quæ jure nobis debentur, si amice non impetrari possint, vindictatio concessa pariter habetur. Et licet ejusmodi justæ suppetant causæ, ad arma tamen statim non est provolandum. Tentanda est primum amica compositio, & adversarius de injusti-

justitia sua admonendus, & si læso mora temporis, sine periculo detrimenti inde secuturi, detur, ad arbitros res est deferenda, ut controversia componi queat, sed si hostis nullo modo ad justitiam & æquum revocari queat, valet illud Regis Theodorici: *tunc utile solum est ad arma concurrere, cum locum apud adversarios justitia non potest invenire* (a). Et illud Livii: *justum est bellum, quibus necessarium, & pia arma, quibus nulla nisi in armis relinquitur spes* (b). Quod tamen fieri non debet sine publica denunciatione, qua in bello defensivo non opus est, ut ipsa necessitas docet.

(a) Var. I. cit. Grot. de I. B. & P. lib. II. cap. XXIII, §. 7. (b) lib. IX.

§. VIII.

IN dicto itaque bello, ad arma statim proruere, & vim in hostem exercere, jure belli permillum esse communiter statuunt juris naturalis scriptores, quorum nonnulli licentiam in victos laxiendi in infinitum extendere non dubitant: *dum quis hostem sese metum profitetur, licentiam concedit vim contra ipsum exserendi in infinitum, aut quantum mihi videtur*, inquit Pufend: (a). Scilicet quum hostis illimitatum habeat nocendi propositum, illimitatam etiam vim eidem opponi posse contendunt, cujus juris effectus non in eos solum, qui arma gerunt, sed in imbellem, quoque turbam, foeminas puta, infantes, decrepitosque senes, ipsum.

plū hostilitatis ardorem effundit. Hujus rei exempla, tam in veteri, quam in recentiori historia, perplurima obvia sunt. Traces capta Mycaleſſo, foeminas quoq; & infantes neci dederunt, nar-
 rante Thucydide (b). Idem de Græcis in Thebanos memorat Arrianus. Romani, exsuperatis Hispanis, in urbe Ilurgi, sine discrimine interemerunt mulieres pariter ac pueros, ut tradit Appianus. Plura ejus rei exempla enumerat Hugo Grotius (c). Quod præterea exinde quoque licitum esse judicatur, quia bellum non hosti modo, sed & omnibus intra fines hostiles habitantibus indicitur, ut patet ex ipsa indictionis formula Romanorum ad Philippum Macedo-
 nem

nem: Vellent, juberent Philippo Regi macedonibusque, qui sub imperio ejus essent, bellum indici (d).

(a) de J. Nat. & Gent. lib. VIII. cap. VI. §. 7. (b) lib. I. (c) Grot. de J. B. & P. lib. III. c. IV. §. 9. (d) Liv. lib. XXXI.

§. IX

VERUM enimverò, si finem belli respiciamus, tantam sæviendi licentiam cum honestate vix consistere existimamus. Nam si defensio sui, injuriæ propulsatio, juris debiti executio, in futurum cautio, & firma deniq; pax sine ista sævitia obtineri possit, procul dubio illicita est, atq; omni humanitati honestatiq; contraria, *humanitas enim jubet, inquit Pufend. ut quantum armorum impetus patitur, non plus ma-*
li

*li hosti inferamus, quam defensio,
 aut juris debiti vindicatio & in
 posterum securitas requirit (a). Ne-
 que mores gentium, hac in re i-
 mitandi sunt, Nam non videndum
 quid gentes faciant, sed quid fa-
 cere debeant (b) Unde concludimus,
 scævitiā in tales naturā inermes
 exercere a mera barbarie non esse
 remotum, ideoque omnino il-
 licitum, nisi singulare quoddam
 momentum ad finem belli obti-
 nendum inde conferatur, quod
 saniores etiam gentiles observas-
 se legimus. Inter quos Alexan-
 der Magnus non infimum sibi
 vindicat locum, cujus de cle-
 mentia dictum ejus vere regio
 spiritu dignum testatur: Cum
 captivis & fœminis gerere bel-
 lum non soleo, armatus sit oportet,
 quem*

quem oderim (c). Sic de hostibus etiam suis, Gothi nostri præclare meruere, qui, teste Augustino, *tam multis pepercerunt, ut magis mirum sit, quod aliquos peremerunt* (d). Similiter Alphonfus Arragoniæ Rex insigni fertur benignitate sublevasse incommoda captivorum, eoque cum a suis increpabatur, eis reposuit, *se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quam ex victoria laudem adipisci* (e). Præ cæteris tamen jure meritoque extollendus est Gloriosissimæ memoriæ Rex Gustavus Adolphus, cujus laudabile dictum & factum totus Christianus orbis merito imitari debet; *Quos ipsa, inquit, natura fecit inermes, hos armis invadere contra naturam* & *jus belli*

belli est (f). Unde jam in ejusmodi miseros homines sævitia grassari, & juri belli, & receptis Christianorum pariter ac moratiorum gentium moribus repugnare, in propatulo est. Essent quidem plurima, de nobili hoc argumento amplius dicenda, sed temporis nimia, qua circumscribor angustia, impeditus, hisce paucissimis subsistere cogor; horum itaq; candidam B. L. interpretationem reverenter expeto, Deoq; T. O. M. gloriam & grates decerno infinitas.

(a) *de O. H. & C. Lib. II, Cap. XVI. §. 2.* (b) *Budd. Elem. Phil. Pract., cap. V. sect. V. §. 4.* (c) *Curt. Lib. IV. cap. XI.* (d) *de Civit. Dei III. cap. XXIX.* (e) *Panorm. in vit. Alph.* (f) *Loccen. in not. ad sup. cit. Curt. loc.*

